

Iz slovenske zgodovine...

Leta 1916 Mal ni obsodil Hauptmannove teorije niti v svojem članku niti v svoji oceni Hauptmannove razprave, kot je sam pozneje povedal, iz političnih razlogov, ne pa radi tega, ker bi se z njim strinjal. Eden takih političnih razlogov (druge sem že preje omenil) je bilo ozko sodelovanje med Vseslovensko ljudsko stranko (VLS) in Hrvatsko stranko prava (HSP). Ozka povezanost med VLS in HSP je bila potrjena na ljubljanskem zborovanju predstavnikov obeh strank 20. oktobra 1912. in je nato vodila do ustanovitve jugoslovanskega kluba, ki je združil slovenske in hrvatske (iz Istre in Dalmacije) poslance v dunajskem parlamentu, ki je odigral veliko vlogo zadnja leta prve svetovne vojne. Vsak napad na Hauptmannovo hrvatsko teorijo pa bi lahko negativno vpljival na to sodelovanje in so zato verjetno slovenski politiki vplivali na to, da do tega ni prišlo. Sele v tem okviru lažje razumemo Mantuanijevo pripombo v oceni Hauptmannove razprave (Carniola, 1916 str. 272), da mu je žal bilo "zabranjeno, pobaviti se s temi izjavami podrobneje". (O sodelovanju med VLS in HSP je pred nedavnim napisal Janko Pleterški važno razpravo "Zveza Vseslovenske ljudske stranke in Hrvatske stranke prava v letih 1911-1913." Zgodovinski časopis, letnik 34, št. 1-2, Ljubljana 1980; str. 5-70.

Prva Malova zavrnitev Hauptmannovih tez

Leta 1920 je Mal sicer zavrnil nekatere Hauptmannove teorije, vendar le neposredno. To je storil ob priliki svoje deset strani dolge ocene četrte knjige Gradiva za zgodovino Slovencev v srednjem veku, ki jo je spisal kot prve tri dr. Franc Kos. Malova ocena je bila objavljena v Času (letnik 14, 1920, str. 229-38) in jo vsebinsko lahko razdelimo na dva dela. V prvem Mal ocenjuje Kosovo gradivo, v drugem pa navaja dokaze, ki pričajo, da so bili Slovenci svobodni, ne sužnji, v prvem obdobju svoje zgodovine. Ta drugi del si bomo ogledali nekoliko bolj podrobno.

Hauptmannovega enačenja "slovenske kmetije" s hlapčevsko ali nesvobodno kmetijo se Mal dotakne, ko razpravlja o dokumentu št. 163 Kosovega Gradiva. Ta dokument navaja 32 slovenskih kmetij (hobas Sclavonicas), katere so darovalci zapustili admontskemu samostanu med leti 1140-45. Slovem stvarnim pripombam doda Mal še sledeče misli: "Odperto bi seveda ostalo še vprašanje, da li znači 'slovenska kmetija' poleg kvantitete zemljišča tudi že

Nemški povzetek, str. 70-75. Radi velike važnosti te razprave bom o njej napisal kaj več v posebnem članku.

Verjetno iz istih razlogov je Mal molčal tudi leta 1918 in leta 1919 ko je Hauptmann objavil v slovenščini svoja izvajanja o hrvatski teoriji. Kot nadaljni vzrok Malovega molka bi lahko navedli razburkano dobo po razpadu Habsburške monarhije in Malovo zavzetost pri organiziranju novih slovenskih znanstvenih institucij. Zgoraj omenjeni Hauptmannov prispevek "Staroslovenska družba in njeni stanovi", objavljen v prvi številki nove slovenske znanstvene revije v "Časopisu za slovenski jezik, književnost in zgodovino (Ljubljana, 1918; str. 79-99), ki so je urejali profesor Anton Kaspret, kustos dr. Franc Kidrič, vseučiliški profesor dr. R. Nachtigall in vseučiliški docent dr. Franc Ramovš — ugledni slovenski znanstveniki — je bil le nekoliko predelana in skrajšana verzija njegove nemške razprave iz leta 1915. kakor v nemškem izvorniku tako v slovenski enačici Hauptmann ponovno poudarja zasuženost starih Slovanov, slovensko odvisnost od Obrov, hrvatsko osvoboditev Karantancev, hrvatski izvor kosezov ter hlapčevski značaj slovenskih kmetij pod novo frankovsko oblastjo.

obenem osebno in narodno kvaliteto imejtelja in se ni marveč slednje tekom časa zabrisalo tako, da ima pridevek 'slovenski' značiti le še gotov in strogo določen obseg." (Čas, XIV, str. 232.) Tukaj ni nobenega dvoma, da je Mal imel v mislih Hauptmanna, saj navaja v opombi njegovo zadnje delo "Staroslovenska družba", objavljeno v Časopisu za slovenski jezik in zgodovino.

Najboljši dokaz za obstoj svobodne staroslovenske družbe so slovenske priče in slovensko pravo. Le svoboden človek je lahko naveden kot priča v darilnih in sličnih listinah, ki so potrjevale prenos premoženja od ene na drugo pravno osebo. V vsaki listini se našteva vedno več prič. Naštete so po socialni lestvici, to se pravi, oseba najvišje stopnje se navaja prva, njej sledi oseba nižje stopnje itd. Iz vrstnega reda lahko zato sklepamo tudi na socialno stopnjo prič. V svoji oceni Mal navaja tri darilne listine, kjer so našteji Slovenci kot priče. Dve sta iz začetka 11. stoletja, tretja je sto let mlajša, torej iz začetka 12. stoletja. Oglejmo si te tri listine.

O slovenskih pričah

Prva listina, ki jo Mal sicer navaja le po številki, se nanaša na novoustanovljeni ženski samostan Sv. Jurju na Jezeru pri Št. Vidu na Koroskem ter je bila spisana med leti 1002 in 1008. Izvleček se nahaja v tretji knjigi Kosovega Gradiva (št. 11, str. 9-10). V tej listini so priče našteje po dvakrat v dveh skupinah. V prvi skupini so prvo našteje priče "ki so jih povlekli za ušesa" ("testes tracti per aures"), to se pravi priče, ki so pričale po bavarškem pravu, katero je predpisovalo tak obred. Nato sledi imena prič, pred katerimi piše: "Te pa so priče po slovenski postavi (ali obredu)" ("Isti autem sunt Sclauenice institutionis testes"). V isti listini, nekoliko pozneje je govora o ponovnem darilu, katero potrjuje zopet dvoje vrst prič, prvo one po bavarškem pravu, slovenske pa so na tem mestu uvedene s pripombo: "Te slovenske priče" ("Isti sunt testes Sclauigene"). Zanimivo je, da je napisano latinsko ime za Slovence v isti listini obakrat različno. Med pričami, ki so pričale po slovenskem pravu so tudi priče z nemškimi imeni kot Reginpraeh, Wolfram, Wolfhart, Sigihart in drugimi, kar priča, da so Slovenci že začeli dajati svojim otrokom bavorska in frankovska,

torej germanska imena.

Druga listina, ki jo Mal tudi omenja le po številki, se nanaša na isti ženski samostan Sv. Jurija in je bila sestavljena nekaj let pozneje, med leti 1020 in 1025. Značilno za to listino je, da so vse priče pričale po bavarškem pravu (Glej Kos, Gradivo, I, št. 48, str. 32.) Isto velja za tretjo darovalno listino iz leta 1135 (Kos, Gradivo, IV, št. 119, str. 71-73). Tudi tukaj so priče pričale samo po bavarškem pravu, četudi je med njimi nekaj pristno slovenskih imen kot Ratuz (Ratuš), Pribigoy (Pribigoy), Zebdrach (Sebidrag), Tychonia (Tihonja) in druga. Mal povdara, da je to dokaz, kako je asimilacija že napredovala. Slovenskih pravnih običajev ni bilo treba več upoštevati. (Čas, XIV, str. 232.)

O enakopravnosti Slovencev in Bavarcev, torej o slovenski svobodi pričajo tudi sklepi raffelstättenskega zbora cerkvenih in svetnih dostojanstvenikov, ki so sklepali o krajih, kjer se bo plačevala carina in o višini carine po "vzhodnih deželah". Raffelstätt, po katerem je zbor dobil svoje ime leži med izlivom Traune in Aniže (Enns) v Donavo, vzhodno od Linza. V glavnem je šlo za ureditev prometa po Donavi. V tem viru, ki je nastal med letom 903 in 905 (glej Kos,

Gradivo, II, št. 341, str. 263-66) "se imenujejo Slovani kot popolnoma enakovredni soprebivalci Bavarcev, s katerimi delijo iste dolžnosti in enake ugodnosti" podčrtuje Mal. Ti prebivalci Vzhodnih pokrajin so se imenovali v viru "Bawari vel Sclavi istius patriae" (Bavarci in Slovani iste domovine) in so se razlikovali od drugih Slovanov, ki so prihajali iz severa ali vzhoda ter niso uživali istih pravic. Iz določb se torej razvidi, da so imeli Slovenci iste ugodnosti kot Bavarci kar se tiče

trgovine, tudi trgovanja s sužnji, to se pravi, da so bili svobodni. K temu pa Mal dodaja, da ne razume zakaj je Kos popolnoma prezrl drugi važen dokument, ki je bil izdan kakih osemdeset let pozneje. Gre za ranshofenške dekrete vojvode Henrika ("Constitutio venerabilis ducis Heinrici"), ki so nastali nekako med letom 985 in 995. Ranshofen, ki je dal ime tem dekretom leži na južnem bregu Salzacha, severno od Salzburga in južnovzhodno od Passaua.

Ranshofenški odloki

Ranshofenški dekreti urejajo sodni postopek in kazen za gospodarja (DOMINUS), ki bi skrival ali si celo hotel prilastiti ubežnega sužnja ali podložnika ("servus vel ancilla fugitivus"). Višje osebe in vse oblastnike - od odvetnika in oskrbnika pa do klerika in skabina - ki bi se proti temu pregrešili zadene izguba oblasti, dohodkov, telesna in denarna odnosno zaporna kazen. Svobodnim in nesvobodnim osebam nižjega stanu se za tak prekršek izpolijo lasje. Ako se tujec zateče pod zaščito kakega gospodarja in nato zakrivi tatvino ali kak drugi prestopok mora gospodar - zaščitnik zadostiti tožniku ali pa izročiti tujca pred javno grofovsko sodišče. Ako bi grof ščitil javnega izobčenca (forbannitum) in ga ne bi postavil pred javno sodišče ali pa ga celo zagovarjal in bi svojega dejanja ne mogel opravičiti pred vojvodo, izgubi službo in milost. Za isti prestopok izgubi odvetnik službo, oskrbniku pa se izpolijo lasje. Če bi gospodar branil svojega podložnika radi tatvine in bi ga ne hotel izročiti grofovskemu sodišču, naj se zapre ali izžene ("exilio damnatur"). Če bi vojvoda obdolžil grofe ali skabine, da protipostavno zagovarjajo izobčenca in tatove pred javnim sodiščem ali kjerkoli drugod, naj se zapro ali izženejo, če se ne morejo s prisego opravičiti. Na koncu določa še to: "Tudi Slovani se morajo podvreči določbam tega zbora ali pa naj se izženejo..." (Sclavi etiam ejusdem coadunationis districtioni subiaceant aut exterminentur...) (Čas, XIV, str. 235)

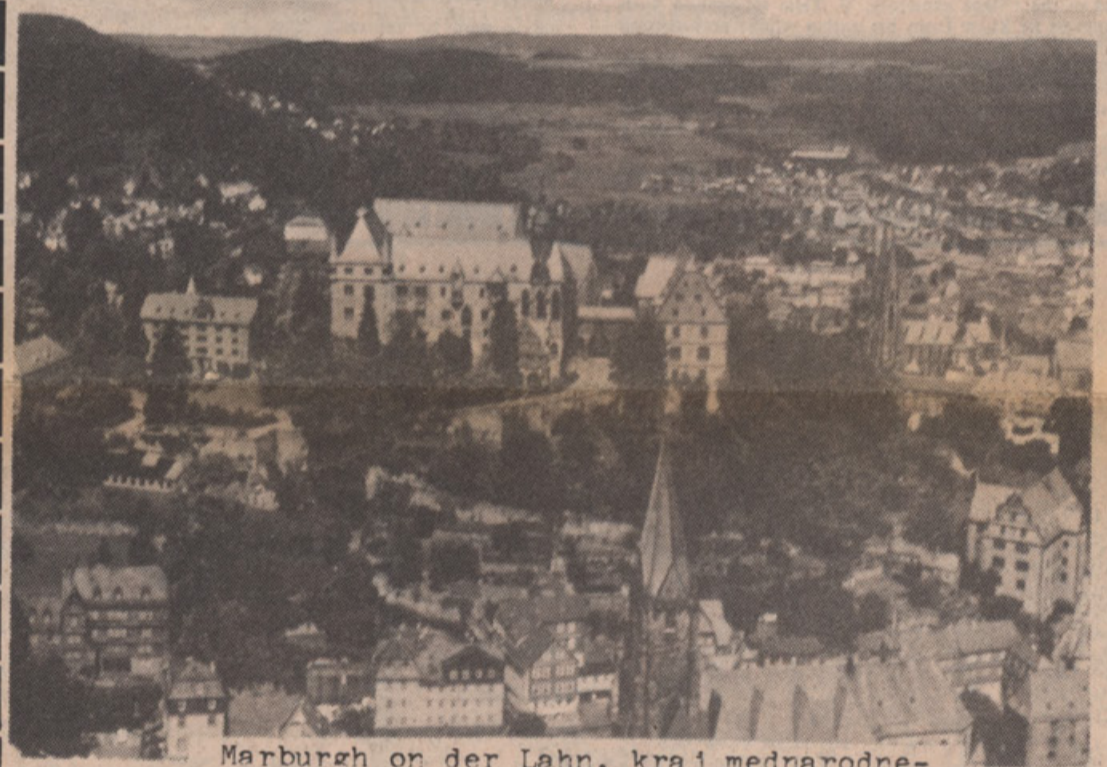
Mal uporabi ranshofenške odloke kot dvojen dokaz. Prvič so ti sklepi dokaz, da je po nadpolstoletni madžarski oblasti in pustošenju ostalo v teh krajih še toliko slovenskega prebivalstva, da ga je moral, rad ali nerad, upoštevati tudi bavarški zakonodajavec. Drugič, slovenski naseljenci obdonavske nižine so, tako po raffelstättenskih določbah v začetku desetega stoletja kakor po ranshofenških sklepih okoli osemdeset let pozneje, enakopravni z bavarškimi, to se pravi, da so svobodni. Važno je tudi, da so bile raffelstättenske določbe sklenjene pred madžarskim vpadom, ranshofenške pa po zmagi Otona I nad Madžari in sledeči počasni osvojitvi podonavske nižine izpod madžarske oblasti. Slovani ali bolje Slovenci, ki so tod živeli, so bili po Malu svobodni pred in po madžarskem

vdoru. Značilno je, nadaljuje Mal, niti raffelstättenske niti ranshofenške odločbe ne priznavajo Slovanom kakih posebnih privilegijev, ali posebnih, samo Slovanom namenjenih zakonov. Za oboje, za Bavarce in Slovane, veljajo isti zakoni. Pómudi se pa Mal pri zadnjem stavku ranshofenškega dokumenta, ki določa, da se morajo tudi Slovani podvreči sklepom, ali pa naj se izženejo. Mal pripominja, da nekateri nemški pisci razlagajo ta zadnji stavek kot dokaz o splošnem zasuženju Slovanov. Kot primer navaja Gfrörerjevo delo Papst Gregorij VII und sein Zeitalter (I. zv. str. 497 sl.) (Papež Gregor VII in njegov čas), ki obširneje razpravlja o ranshofenških odlokih in jih imenuje protislovenske zakone. Mal tolmači pomen zadnjega stavka in latinske besede exterminetur po moje čisto pravilno. Exterminare pomeni extra terminos ejicere (izgnati čez mejo), torej tudi Slovani se morajo pokoriti tem določbam, ali pa se izženejo; nikakor pa ne pomeni "ali pa se iztrebijo", še manj "podvržejo". Zakaj govore ranshofenški odloki samo o izganju Slovanov, ne pa Bavarcev? Mal to tolmači takole: Zakonodajavec je pričakoval solidaren nastop vseh Slovanov, ne pa Bavarcev, zato se posamezen Bavec ali nekaj višjih uradnikov, ki bi kršili gornje določbe, zapre ali izžene (exilio damnatur), slovenskega grofa, slovenske višje uradnike ali tudi posameznega gospodarja pa bi lahko podprla vsa slovanska skupnost. Ker ne bi mogli vseh zapreti, zato je zakonodajavec določil, da se v takem slučaju vsi izženejo. Vsekakor tukaj ni šlo za zasuženje ali fizično iztrebitev Slovanov. Prav nasprotno izgon takih Slovanov pomeni, da so ti bili še svobodni, kajti le svobodne ljudi izžene ali zahtevaš, da se izselijo. Sužnje in podložnike pokoriš s silo, ne pa izženeš.

Po moje je možno še drugo tolmačenje. Do srede 10. stoletja so Franki še priznavali Slovincem ob Donavi lastne pravne običaje. Po ponovni osvoboditvi teh krajev so Bavarci in Franki uvedli frankovsko pravo in frankovske grofe. To novo frankovsko pravo so morali priznati tudi Slovenci, ki so živeli v Vzhodni pokrajini ali pa so se morali izseliti. Prav pa ima Mal, da so bili ti Slovenci svobodni, kajti drugače ne bi uživali pravice, da se izselijo.

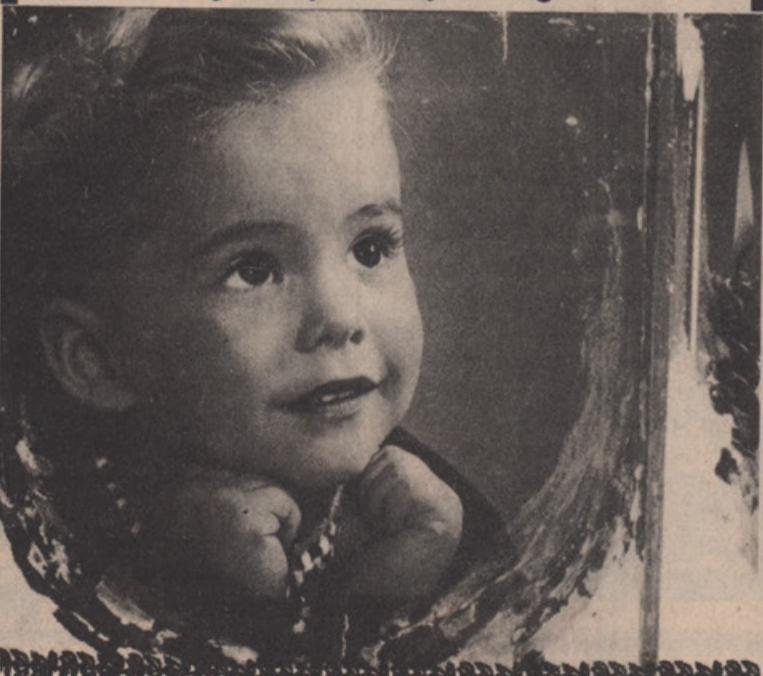

Slovenija si je nadela beli kožuh.

Marburg on der Lahn, kraj mednarodnega zasedanja kreditnih zvez. Zasedanja se je udeležil dr. Rudolf Čuješ, prof. na univerzi St. Francis Xavierja v Antigonishu - Nova Scotia.

za božič in novo leto naj vas Bog obsuje s svojim blagoslovom —

DREZNICA, vas blizu Kobarida

War crime 'lie' can save friend

A Dapto man has been asked to say he shot a soldier during World War 2 — so he can help a friend being held by Yugoslav authorities as a war criminal.

The man, Mr. Josef Komidar, believes he may be indirectly responsible for his friend's imprisonment.

By WENDY BILBOE

"I am in a very difficult situation," Mr Komidar said yesterday.

"I want to help my friend but I certainly don't want to lie. Otherwise, no-one will believe the book I have just had published about the Slovenian fight against the Communists during the war."

Mr Komidar said his book, *The Glimmer of Hope*, was released the same week as his friend was arrested.

"I sent a copy to friends in Austria and I am sure the Yugoslav authorities knew about it," he said.

"I am sure they arrested my friend Vinzenz because I told the truth."

Mr Komidar said his friend Vinzenz Tello was born in Slovenia but lived in Austria now.

"It seems funny that they arrested him after the book was published, although he has been commuting between Yugoslavia and Austria for years without any trouble."

Earlier this week Mr Komidar received a letter from the Austrian Embassy in Canberra asking him to describe an incident in a village cemetery.

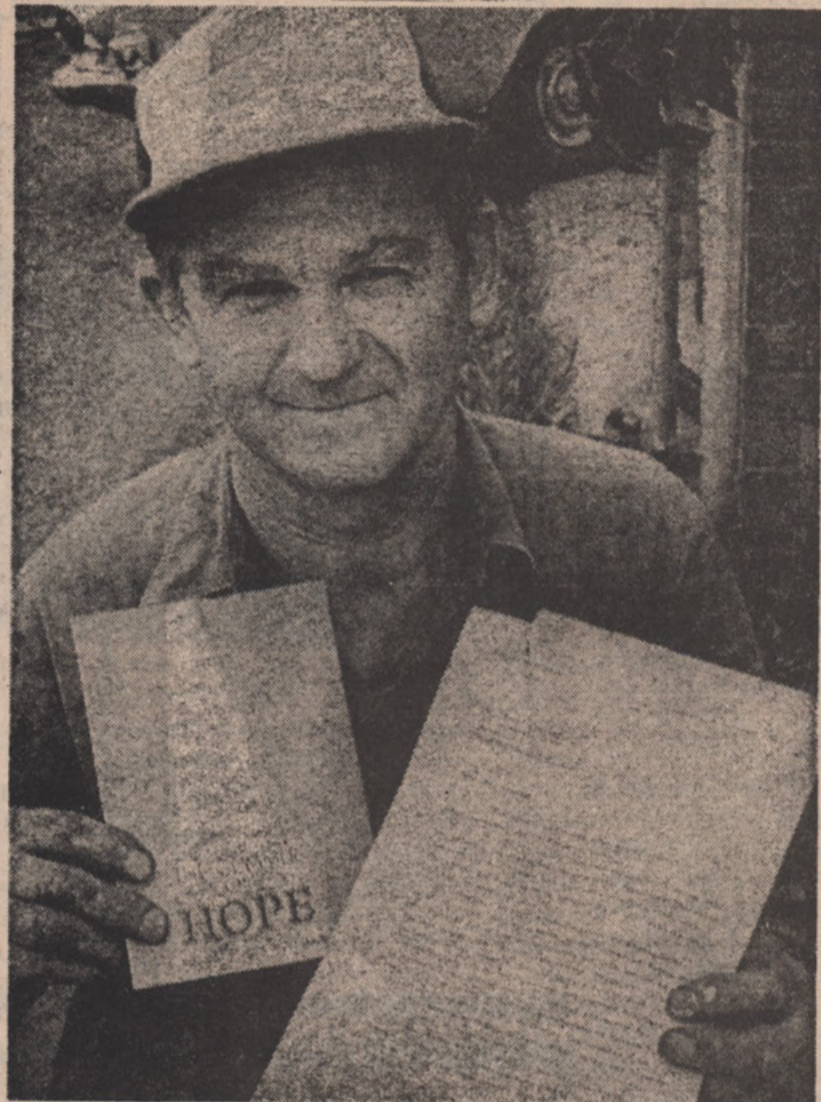
Author in quandary over letter

The letter said that in "view of the serious consequences for Mr Tello" the embassy would like Mr Komidar's recollection of the incident.

The letter says: "During a skirmish between partisans and whiteguards, of which Vinzenz Tello was a member, a partisan Feliks Spoh was wounded and left behind at the village cemetery. V. Tello recognised Spoh as someone he knew from his native village and assured him he would not harm him."

"Allegedly you arrived while the two were still talking and pointed your machine-gun at Spoh. Tello in vain tried to persuade you not to execute the wounded Spoh, whereupon he left. After Tello left the cemetery he heard machine-gun fire."

Mr Komidar said he did not know whether Mr Tello had told the Yugoslav authorities this story in a bid to gain his release.

"But I have no recollection of this incident and I never knew anyone named Feliks Spoh," he said. "I wouldn't mind saying I shot the bloke if I would get Mr Tello released, but then who would believe my story of Communist atrocities during the war. "I have no doubt the Yugoslav authorities were so upset by my book they pounced on Mr Tello, who now lives in Austria."

Mr Josef Komidar with the letter from the Australian Embassy in Canberra and his book.

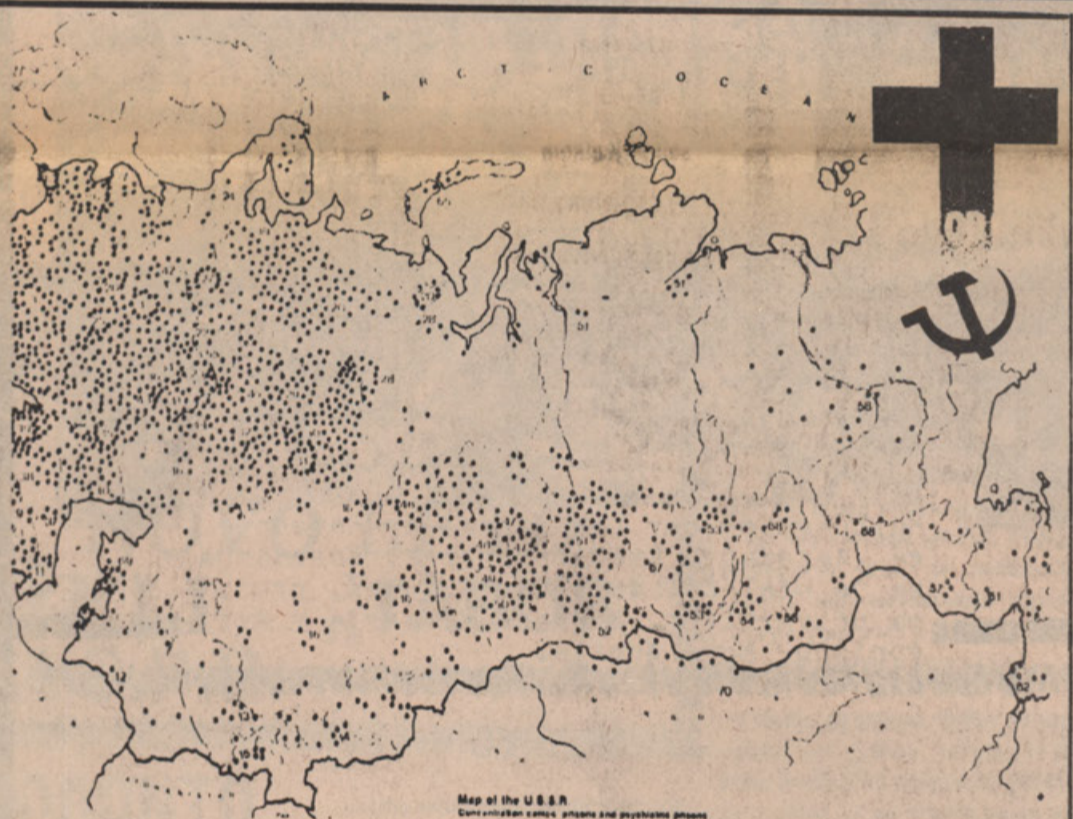
božičujmo po domače!

Urejen in okrašen dom (božično drevo in jaslice) pripomore k večjemu občutku svečanosti in prazničnosti božiča. Druga taka zunanost je praznična pogostitev, ki je o božiču ne sme manjkati.

Za božični večer pa pripravimo tudi spored, katerega vsebino prilagodimo prisotnim. Nepogrešljive sestavine takega programa so: primerna glasba, petje (če je le mogoče, ne samo poslušanje, temveč tudi sodelovanje), branje primerne zgodbe, branje odlomka iz svetega pisma ter molitev oziroma premišljevanje.

Tako občestveno praznovanje ne poveže ljudi samo z Bogom, temveč tudi med seboj.

V tistih časih smo živeli s cerkvenim letom: božič, velika noč, binkošti — »sveti časi« — so bili nepozabni vrhunci vsakega leta. K temu se je pridružil slovesno zvonjenje, potrkavanje, svojska slovenska navada.

Stations of hell. Map of USSR concentration camps, prisons and psychiatric asylums. Full details appear in ABRAHAM SHIFRIN's "THE FIRST GUIDEBOOK TO THE USSR." Millions of Christians have perished there.

NAŠ DELAVEC:
Pred nikomer ne skrivamo tega, kar plišejo in govoriijo ter poročajo o nas zunaj naših meja, po svetu. Naši obmejni organi ne zasegajo potnikom iz tujine tujega tiska.
Naš delavec, Ljubljana, marec 80/10.

KLIC TRIGLAVA:
ZAKAJ V JUGOSLAVIJI NE PRAZNUJEJO BOŽIČA?

Na to vprašanje je decembra 1978 odgovoril *Naš delavec*, priloga, ki jo slovenski časopisi pošiljajo naročnikom v tujini. Pojasnil je, da je vsakomur dovoljeno, da praznuje božič in gre k polnočnici, samo da gre tudi redno na delo. Potem navaja list ustavo, ki določa strogo ločitev države od Cerkev, in končno razlaga, da ne gre le za eno Cerkev, ker da jih je že v Sloveniji priznanih kar ducat. Kam bi torej prišli, če bi praznovali praznike vseh teh cerkva, ali pa le največjih, katoliške, pravoslavne in muslimanske!

Pojasnilo je navadna hinavščina.

Prvič je jasno, da ni praznik, če moraš zjutraj na delo.

Drugič je jasno, da ni treba, da bi praznovali iste praznike po vsej državi, ker ima že itak vsaka republika svoje praznike OF ali državnosti ali vstaje.

Tretjič je jasno, da je Cerkev prav tako ločena od države na Madžarskem, na Češkoslovaškem, na Poljskem in v Nemški demokratični republiki, pa vendar v vseh teh socialističnih blokovskih državah praznujejo božič.

Cetrtrič je jasno, da ne gre za ducate praznikov vseh mogočih cerkv in ločin in ver, ampak le za en sam božič.

Petič je jasno, da je Slovenija pretežno katoliška in bi bilo torej primer-no, praznovati božič po gregorijanskem koledarju. Če ga v Srbiji praznujejo po julijanskem ali če v Bosni praznujejo bajram, je to njihova zadeva.

Šestič je jasno, da so celo slovenske oblasti sprejele cerkveni praznik Vseh svetih, 1. november, in ga pod pritiskom množic, ki so hodile na pokopališča, imenovala »dan mrtvih«.

Naš delavec ni tako omejen, da ne bi dojel teh šestih dejstev in da ne bi zaključil, da imajo slovenske oblasti globok odpor do božiča, ki je praznik miru in ljubezni. »Mir ljudem na zemlji, ki so blage volje!« je božična poslanica, ki se upira ostarelim revolucionarjem in mladim karieristom. Čudno je, da niti tega ne opazijo, kako je skomercializirani božič na Zahodu izgubil prav to globljo misel. Božični možje in cirkuška navlaka potrošniškega božiča se sijajno ujemajo s plehkimi navadami socialistične družbe. Globlji smisel božiča pa bo to družbo preživel.

Klic Triglava, London, 1. avg. 80/2-3.

YOUR GIFT HELPS GROW FOOD

CARE
Send your gift to - Care Canada
1312 Bank Street Ottawa K1S 5H7

Knjige in Revije

Knjiga „The Glimmer of Hope“ je izšla v Sydneyu — Avstralija — 1000 zvodov — v samozaložbi avtorja, kjer knjigo lahko naročite. Knjiga stane 6.- avstralskih dolarjev. Poština in zavojnina posebej. O knjigi je pisal tudi avstralski list „Illawar Mercury“. Posvečena je 12.000 slovenskim mučencem, med katerimi je tudi piščev brat. Pisal jo je preprost delavec, bivši borec 12 bataljona Vuka Rupnika in opisuje največ dogodke medvojnih stvari in o povojni tragediji naših ljudi v Loški dolini, -Sloveniji. Globoko doživeta vsebina knjige je pomešana s humorjem, ki pokriva vse male napake pisanja nekoga, ki ni akademik, le autoklepar in mehanik. Iz nje se odraža iskreni borec nesebične ljubezni do domovine Slovenije.

Priporočamo jo vsem slovenskim ljudem, zlasti tistim, ki med vojne dobe ne poznajo, ali pa jo poznajo, kakor jih je učila šola v domovini. Ker je pisana v angleščini, je dostopna vsem, posebno slovenski mladini v Kanadi, U.S.A.. Avstraliji in drugor, kjer je angleščina občevalni jezik.

Naroča se pri avtorju: Jože Komidar, 16 Industrial Rd., Oak Flats 2527 N.S.W. - Avstralija. Upamo, da bo v kratkem tudi na razpolago v uredništvu našega lista.

PRIJATELJI!

Samo nekaj besed o današnjem praznovanju in o našem društvu. Slovensko Narodno Društvo, ki smo ga ustanovili pred tremi leti, je za Slovence v Sydneyu izraz svobode ki jo nismo v naši novi domovini.

Ni lahko giti do svobode in še v svobodi je težko ohraniti politično neodvisnost ko večina poveče z vetrom in slavi zmagovavca.

Kljub temu so še svobodni in odločni ljudje ki držijo besedo brez strahu in potegnejo za sabo svoj narod.

Stejem sebe, in štejem vas, med te svobodne ljudi.

Brez strahu in brez ovinkov proglasamo neodvisnost našega naroda, do katere imamo pravico.

Primorci, ki smo zdaj po svetu, nismo poznali neodvisnosti, nismo poznali svobode izraza v našem jeziku, in zgodovina, ki so jo nas učili pod Italijo, je bila ptkvorba in prevara — sramota za naše vzgojitelje!

Avstralija nam nudi ugodne pogoje za to, kar smo doma zamudili — možnost, da se organiziramo, prevzgojimo in zaživimo našo kulturo. Odvisi od nas!

Imamo med seboj posameznike, ki so že mnogo predelali in dosegli za ohranitev slovenske kulture v Avstraliji. Kot društvo, z združenimi močmi, lahko

zdaj razsvetljena je noč ...

ADVENT

● Beseda »advent« pomeni prihod. Advent je čas, ko pričakujemo prihod božjega Sina na zemljo. Gre pravzaprav za trojni Gospodov prihod: za zgodovinski prihod v Betlehem pred skoraj 2000 leti, za njegov prihod v nas po milosti in za njegov prihod na koncu zgodovine k sodbi.

● Advent naj bi bil kot čas hrepenenja po Odrašeniku poseben čas molitve, branja svetega pisma in pokore. Tako so se nekoč člani izvoljenega naroda pripravljali na prvi Gospodov prihod, tako se pripravljajmo mi na njegov prihod v nas na božič!

● Adventni venec je pomemben okras krščanskega doma v tem času. Vsak večer naj bi družina ob njem zmoli-la angelovo češčenje, zapela adventno pesem in skupaj prebrala iz svetega pisma odlomek o pripravah na Jezusovo rojstvo. Vsak teden gori na vencu ena sveča več: znamenje, da nam je Jezus, ki je luč sveta, vsak dan bližje.

● Veliko je vredno iti vsak dan v adventu k maši in obhajilu: boljše priprave na božič si sploh ni mogoče misliti.

PRIPRAVA NA BOŽIČ

● Slovenskega božiča si brez jasilic sploh ni moč predstavljati. Prav je, da so jaslice slovenske, tako v pokrajini kot v noši figuric, saj nam je s tem božja božična skrivnost še bolj približana.

Bohinjska SREDNJA VAS je zasnežena.

Zima v BOHINJU.

Nova socialna okrožnica o delu

Cerkev je začela sistematično razvijati socialni nauk v sodobnosti z okrožnico Leona XIII. Rerum novarum 15. maja 1891. Mnogo obletnic te okrožnice je bilo povod za nove, ki so nadalje razvijale socialni nauk Cerkev in ga prilagajale spremenjenim socialnim in gospodarskim razmeram. Prvi je izbral obletnico Pij XI. z okrožnico Quadragesimo anno. Pij XII. se je spomnil 50letnice z obširnim radijskim govorom na Binkošti 1941. Sedemdesetletnico je proslavil Janez XXIII. z okrožnico Mater et Magistra. Čeprav je naglasil v njej, da nadaljuje

tradicijsko, je v marsičem preložil njena težišča in odprl nova področja. Pavel VI. je napisal namesto okrožnice apostolsko pismo Octogesima adveniens kardinalu Mauriceu Royu, predsedniku Sveta laikov in pontifikalne komisije Pravičnost in mir.

Tako je bilo pričakovati, da se bo 90. obletnice spomnil tako ali drugače tudi Janez Pavel II. Ko je šel 13. maja na splošno avdienco, je imel s sabo tudi nagovor za to obletnico. Ker je bil obstrujen, je nagovor odpadel, toda bil je pozneje objavljen, med drugim tudi v tedenski angleški izdaji Osservatore Romano 18. maja.

Negovorjeni nagovor

Papež je navedel vrsto razlogov, zakaj je še danes vredno slaviti Leonovo okrožnico: Rerum novarum je magna charta krščanske socialne dejavnosti. Je dokaz, da je Cerkev zaskrbljena za delo. Cerkev nima samo pravice, marveč tudi dolžnost, da štiti človekovo dostojanstvo. Delo okrožnice so nadaljevali Leonovi nasledniki kot tudi 2. Vatikanski zbor. Po zaslugi okrožnice se je življenje delavcev v mnogih ozirih izboljšalo.

Rerum novarum je mejnik katoliškega socialnega nauka in prakse. Leon je poskušal dati nauku organičen in zaokrožen značaj.

Socialni nauk Cerkev se poraja v luči božje Besede in avtentičnega učiteljstva iz navzočnosti kristjanov v spreminjajočih se razmerah sveta v dotiku s pozivi, ki izhajajo iz njih. Njegov predmet je in ostane dostojanstvo človeka, božje odpodobe, in zaščita njegovih neodsvojljivih pravic. Njegov namen je ostvaritev pravičnosti, ki je razvoj in popolna osvoboditev človekove osebe v svoji zemeljski in transcendentni dimenziji. Njegov temelj je resnica o človekovi naravi. Ta resnica izhaja iz razuma in jo osvetljuje razodetje. Njegova gonilna sila je ljubezen kot evangelijska zapoved in norma za dejavnost. Cerkev se

ne omejuje samo na načela za razmišljanje, marveč daje tudi norme za presojo in smernice za dejavnost, ki jih mora vsak katoličan udeležiti na podlagi svojega modrega izkustva.

Dinamični in vitalni socialni nauk sestoji iz trajnih in najvišjih elementov in priložnostnih, ki dovoljujejo razvoj v zvezi s preječimi problemi.

Papež je kot Janez XXIII. v okrožnici Mater et Magistra (222) naglasil važnost socialnega nauka kot integralni del krščanskega pojmovanja življenja. Zato je naglašal skofom, naj skrbje, da bodo vsi katoličani ne samo poučeni v tem nauku, marveč tudi vzgojeni za socialno akcijo.

V napisanem govoru je Janez Pavel II. tudi omenil, da se bo še povrnil obširneje k predmetom in problemom v zvezi z obletnico Rerum novarum, ne da bi izrecno napovedal novo okrožnico, ki je bila očitno v delu. Kot izvemno pozneje iz okrožnice Laborem exercens, jo je sprva nameraval izdati za obletnico, toda dokončno obliko ji je mogel dati šele med okrevanjem in je tako izšla 14. septembra 1981. Po devdesetih letih razvoja katoliškega socialnega nauka se je Janez Pavel II. vrnil k istemu predmetu, ki ga je načel Leon XIII., k delu.

Rudolf Čučej

Slovanska kultura korenini v krščanstvu

Sv. oče Janez Pavel II. je obiskal 8. novembra Slovaški Inštitut sv. bratov Cirila in Metoda v Rimu. Ob tej priliki je vključil v svoj nagovor poleg pozdravov in blagoslova tudi naslednje misli:

Papež je razglasil koncem lanskega leta slovanska apostola skupno s sv. Benediktom za zaščitnike Evrope. Letos je 14. februarja poromal na Cirilov grob v baziliki sv. Klementa in prejšnji ponedeljek je blagoslovil posebno kapelo Benedikta, Cirila in Metoda v kriпти bazilike sv. Petra. V zvezi z berilom pri maši o Modrosti je omenil, da si je mladi Konstantin izbral Modrost kot svojo življensko spremljevalko in je na njej zgradil svojsko kulturo Slovanov. Korenine slovanske kulture so torej v krščanstvu, v Bogu. Vera v Boga je njena podlaga kot tudi jamstvo za razmah do polnega bogastva.

Sveta brata se nista omejila na zgolj verske zadeve. Iz vere v Boga sta izvajala posledice za življenje poedincev, družin in celotno družbo, tako da bi imel vsak odsek, vsaka stopinja življenja, svoj začetek in konec v Bogu. Tako sta položila temelje novi družbi, novi pravičnosti in miru. Za ta cilj sta bila pripravljena sprejeti tudi žrtve. Koliko krivičnih obtožb, koliko poniževanj je moral pretrpeti Metod, ker je ostal zvest poslanstvu, ki ga je smatral za božjo voljo in ki ga je izpolnjeval kot zadnjo željo svojega umirajočega brata.

Mednarodni kolokvij o skupnih krščanskih koreninah evropskih narodov

Pontifikalna lateranska univerza v Rimu in Katoliška univerza v Lublinu sta organizirali v začetku novembra 1981 mednarodni kolokvij o skupnih krščanskih koreninah evropskih narodov v Rimu. Številni udeleženci — nad dvesto izobražencev iz 23 evropskih držav — so se udeleževali zborovanj štiri dni. V dvanajstih delovnih skupinah so poslušali nad 100 poročil, ki so obravnavala skupni predmet.

Udeležence zborovanja je sprejel v avdienco Papež Janez Pavel II. V svojem nagovoru je med drugim nanizal tudi sledeče misli:

Evropa kot geografska enota predstavlja plod dveh krščanskih tradicij: Zapadne (Benedikt) in vzhodne (Ciril in Metod). Zapadna je bolj logična in racionalna, vzhodna bolj mistična in intuitivna, obe pa se medsebojno dopolnjujeta.

Evropa ni samo kultura velikih filozofskih, umetnostnih, in verskih gibanj in civilizacija zgrajena na znanstvenih in tehnoloških raziskovanjih, ampak tudi torišče narodnih tragedij.

Delo kongresa ne sme ostati na zgolj akademski ravni. Iskati moramo duhovne temelje Evrope in vsakega naroda, da najdemo ravan, na kateri se bodo mogli srečati različni miselni tokovi s ciljem, prepričati nove tragedije in dati povprečnemu človeku smisel in smer bivanja.

MLADINA SLOVENSKEGA FOLKLORNEGA INŠTITUTA IZ CLEVELANDA, VEDNO NAVDUŠI VSAKO OBČINSTVO S PREDVAJANJEM SLOVENSkih LJUDSKIH PLESOV.

FOLKLORNI PLESALCI SLOVENSKEGA RADIO KLUBA IZ CHICAGA, so ob številnih prilikah ponosili lepote slovenske ljudske kulture pred razvajočo ameriško publiko čikaškega vele mesta in tako utrdili slovensko ime v svetu.

Na Slovenskem dnevu oktobra 1981 v Chicagu

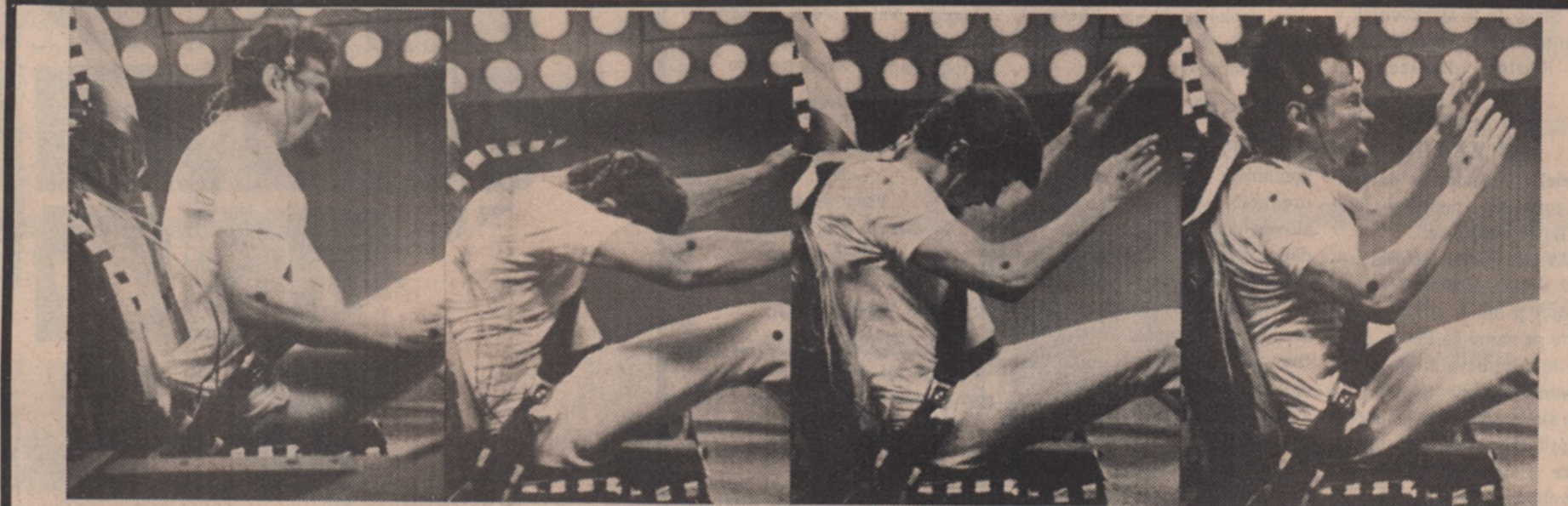

Svetovno zadružništvo

Mednarodna zadružna zveza objavlja vsako leto za mednarodni zadružni dan (letos 4. julija) statistiko v njej včlanjenih združ. Večina letošnjih podatkov se nanaša na l. 1978:

Tip združ	število združ	%	število članov	%
Poljedelske	255.501	37.38	68.105.121	18.78
Potrošne	69.048	10.10	132.547.144	36.55
Kreditne	198.811	29.09	123.087.436	33.94
Ribiške	17.241	2.53	2.111.202	0.58
Stavbne	60.654	8.88	14.950.590	4.12
Industrijske	46.438	6.79	6.027.634	1.66
Razne	35.763	5.23	15.823.644	4.37
Skupaj	683.456	100.00	362.652.771	100.00

Celotni promet: 518.487.220.000 \$ USA

ZAPNI SE DRUGA PRILIKA TI MORDA NE BO VEČ DANA

Pri trčenju dveh vozil („head-on“) z brzino 50 km na uro (30 mph), vzame samo eno desetinko sekunde da se vozilo ustavi na najbolj neprijeten način.

Mnogi ljudje mislijo, da se lahko zavarujejo pred trčenjem. Toda, tudi pri trčenju vozil pri nizki brzini, se ne zapeta oseba v istega vozilu udari ob steno s silo več tisoč funtov.

Uporabljal sedežne pasove pravilno — zapeti in nizko preko kolkov ter ramenski pas zapeti nekoliko rahleje, tako da nudi eno do dve inči prostosti med prsi in pasom — posebno še na vseh

kratkih poteh blizu doma, kjer se zgodi večina nesreč.

Pišite za knjižico „What you should know about seat belts“ na Ministry of Transportation and Communications, Public and Safety Information Branch, 1201 Wilson Avenue, Downsview, Ontario M3M 1J8.

Zapeti se lahko pomeni razliko med odditi sam peš od kraja nesreče ali biti odnešen v stran od iste.

Ministry of Transportation and Communications Ontario

James Snow, Minister
William Davis, Premier

V trajen spomin vsem, ki so v času najžalostnejše dobe v slovenski zgodovini dali svoja življenja za vero in svobodo Slovenije, poklanjam \$100.- za SLOVENSKO DRŽAVO — glasnik ideje, za katero so oni poklonili na oltar domovine največjo žrtev: SVOJA LASTNA ŽIVLJENJA.

Planinko

Ljubka dekleta slovenskega društva TRIGLAV iz Milwaukee

Vrle „Triglavanke“ so zelo priljubljene na mnogih slovenskih prireditvah v državi Wisconsin in si vedno osvojijo srca gledalcev.

FOR ALL YOUR INVESTMENT NEEDS

MILI KUS

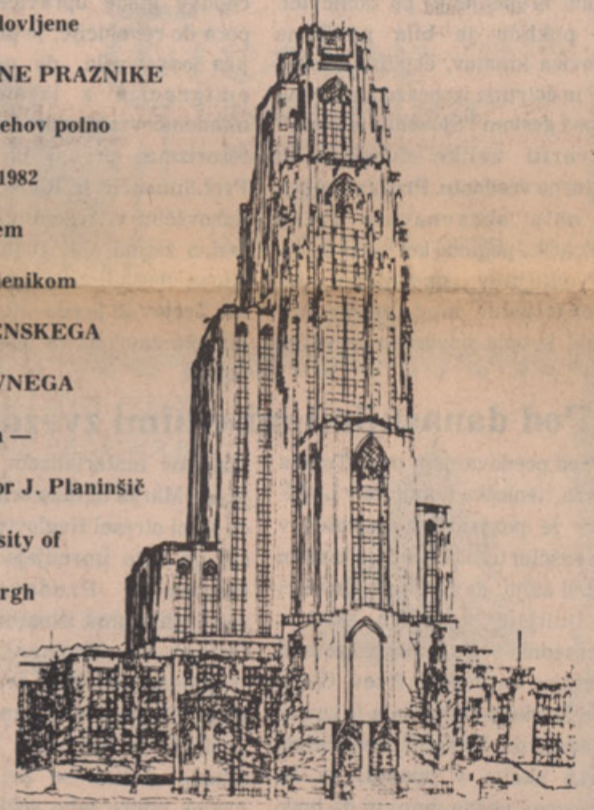
(416) 361-2379
RES: (416) 967-9147

Merrill Lynch Royal Securities Limited

P.O. BOX 31
TORONTO DOMINION CENTRE
TORONTO, ONTARIO M5K 1C2

Blagoslovljene BOŽIČNE PRAZNIKE ter uspehov polno LETO 1982 želi vsem somišljenikom SLOVENSKEGA DRŽAVNEGA gibanja — Professor J. Planinšič University of Pittsburgh

VESEL BOŽIČ
IN
USPEŠNO
NOVO
LETO
želi odbor

S.
A.
V.
A.

VESEL BOŽIČ
IN SREČNO
LETO
1981
ŽELI IN SE PRIPOROČA

“LE CAFE”
25 Belair St. Tel. 967-5911
TORONTO
Marta in Bob

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ
in
ZADOVOLJNO NOVO LETO
želi
vsem prijateljem in znancem
DRUŽINA L. JAMNIK

IZ PAVLIHE
(glasila pametnih
Slovencev)

Skipanje državnega aparata se ne more prikriti z igranjem državne himne.

Beseda zakona je jasnejša, če jo čita pravica.

Smeje je zdravil le v zdravi družbi.

Za vse je pogača premajhna, za nekatere je tudi predraga.

Politični voditelji naj bi na znanje vzeli Nobena pesem ni tako dolga, da je ne bi izpeli

V socialističnem hlevu se ni vsaka krava debela.

Ko vključim televizor, imam občutek, da se mi je nekaj izkijučilo v glavi.

Dodatni bančni ukrepi za omejitve porabe: Na vsak način se to bolj nobel sliši kot prazen varžet.

Delavski razred gre v raj — to bo verjetno kmalu edino brazplačno potovanje v tujino.

Imamo zgodovinske dokaze, da se je MORALNO v nekaterih družbah sprevačalo v MORILNO.

Lepo je v naši domovini biti zdomec.

Vrč hodi po vodo, dokler se ne razbije, na plošču si lahko, dokler te zveza krije.

S polnimi usti je težko govoriti resnico, s praznimi težko zamolčati krivico.

Dobra beseda dobro mesto najde, v gozdu praznih besedi še tista dobra zajde.

Laž resnico skriva, politik pa politika.

Bolje košček domačega koruznega kruha, kakor uvožena ragù juha.

Satirikom in humoristom bi bilo treba pri nas zmanjšati honorarje, kajti tako lahkega dela nimajo v nobeni drugi deželi.

Z zategovanjem pasu cen ne bomo obdržali.

Nekatere je na površje dvignila poplava besed!

Lažje se zamenja življenjepisi kakor življenje!

Nehal sem spraševati, da ne bi odgovarjal!

Kdor v socializmu eno pijavko ubije, jih sto ubije.

Ker se pri nas toliko ljudi obrača po vetru, nas energetska kriza res ne bi smela skrbeti.

Novi dinar iz domače zlitine: skratka lažji v vsakem smislu.

Bogati še bolj bogatijo: tako v gnilem kapitalizmu.

Pri nas pa ravno obratno, siromašni še bolj tralala hopsasa ...

Dokler odmeva naših svobodnih vriskov ne bo čuti na vrhu gore, bomo ob vznožju plačevali takse na svobodo.

Kolikor višji je stolček, toliko težje je stopiti z njega.

Le odpiraj, odpiraj občan denarnico, saj veš za mojo navadico.

Pravice izvirajo iz dela: Ta je pa bos! Kdor dela, nima časa niti za pravice.

Vesele praznike
želim vsem
dobrotnikom in
prijateljem
Paula Trček

Vesele praznike
želi
Družina Jamnišek

VESEL BOŽIČ IN SREČE V NOVEM LETU.

BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO

želi

VSEM PRIJATELJEM in ZNANCEM

PLATNAR BROS.
PLUMBING & HEATING LTD.

Metro Licence No. 176

43 ALGIE AVE., TORONTO M8Z 5J9

Tel.: Bus. 255-6144
Res. 255-6019
255-6406

CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ADVOKAT IN NOTAR

Simpson Towers 401 Bay St. Suite 2000 — EM4-4004
Podružnica: 770 Browns Line — New Toronto
Tel.: 255-7500

Zadovoljen božič
in
veselo Novo leto
želi

**„ENSEMBLE
KARAVAN”**

Andy Pahulje

SLOVENSKA ZAVAROVALNA AGENCIJA

TONY ZAGORC Insurance

ŽELI VSEM KLIENTOM IN SLOVENCEM
V TORONTU IN KANADI
VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO

V vseh zadevah zavarovanja:
požar — življensko zavarovanje
zavarovanje avtomobilov — pohištva
se Vam priporoča

EDINA SLOVENSKA SPLOŠNA ZAVAROVALNA AGENCIJA V TORONTU

Telefonirajte: 626-5881
vsak dan od 9. ure zjutraj do 9. zvečer.

555 Burnhamthorpe Rd. Suite 219,
Etobicoke Ont. M9C 2Y3

Veseli Božič
in
srečno Novo leto
želi

**Alderwood Meat
Market
and Delicatessen**

Lastnik: John Kodrič

880 Brownsline
251-0209

BLAGOSLOV BOŽIČNE NOČI
in
SREČNO NOVO LETO
želi

svojim članom in prijateljem ter vsem Slovencem,
ki so dobre volje, v domovini in po svetu.
Društvo slovenskih domobrancev
TABOR v Clevelandu, USA

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO
želi vsem Slovencem

Tone Ambrožič

861 College St. Toronto, Ont. M6H 1A1

Tel.: 531-1223

ALBION GLASS CO. LTD.

1778 Albion Rd. Rexdale 749-2777
SLOVENSKA STEKLARNA

ŽELI VSEM STRANKAM IN ZNANCEM
Veseli Božič in uspešno novo leto
Lastnik: Frank Vlahovič

Vesele božične praznike in mnogo sreče v novem letu
želi vsem prijateljem in sorojakom

Stanley R. Zupan
Slovenski advokat in notar

Suite 309, 121 Willowdale Ave. Willowdale, Ont.

M2N 6A3

Tel.: 223-4014

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO

Vam želi

**ANTON'S MEAT
MARKET**

ANTON BAVDEK

PRVA SLOVENSKA MESARIJA V TORONTU
KI LETOS OBHAJA 25. LETNICO SVOJEGA OBSTOJA.

Imamo vedno sveže meso, okusno prekajeno meso in klobase ter tudi krvavice. Imamo na razpolago bučno olje in rogaško slatino. Pri nas tudi lahko kupite nove zmrzovane skrinje po najugodnejših cenah. Če pripravljate gostije, bankete ali slično, se priporočamo. Dostavljamo na dom brezplačno. Po zelo ugodnih cenah Vam napolnimo hladilnike.

633 VAUGHAN ROAD (na vogalu Oakwooda) Toronto

Tel.: 654-9123 — 654-9112

Vesele božične praznike in uspešno Novo leto želi

St. Joseph Press
411 Spadina Ave.
Toronto
979-2428

Veseli Božič in SREČNO NOVO LETO

Jože in Ema Pogačar

POGAČAR REALTY LTD.

57 Anderson Ave., Toronto, M5P 1H6 — Tel. 489-8331

